

ÕIGUSKANTSLER

Adressaat
Aadress

Teie 29.12.2010 nr

Õiguskantsler 18.01.2011 nr 6-1/110070/1100224

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
uue liiklusseaduse jõustumisaja edasilükkamisel**

Austatud

Täna Teid, et pöördusite minu poole uue liiklusseaduse jõustumisaja edasilükkamise põhiseaduspärasuse asjus. Täpsemalt palusite, et kontrolliksin Riigikogus 23.12.2010. a vastu võetud ja 01.01.2011. a jõustunud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse § 4 lg 1 kooskõla õiguspärase ootuse põhimõttega. Teisisõnu soovisite, et võtaksin seisukoha küsimuses, kas 17.06.2010. a vastu võetud liiklusseaduse jõustumise edasilükkamine on toimunud kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 10.

Kirjutasite, et Teile antud juhiluba kaotas kehtivuse 03.08.2009. a. Kehtetu juhiloa vahetamist uue juhiloa vastu hakkasite taotlema pärast 10.08.2010. a, mil Teie tähelepanu juhiti asjaolule, et Teie juhiluba on kehtivuse kaotanud. Saanud teada, et juhiloa vahetamiseks tuleb Teil sooritada liiklusteooria- ja sõidueksam, loobusite juhiloa vahetamisest kehtiva liiklusseaduse alusel. Tegite seda teadmises, et 01.01.2011. a jõustub Riigikogus 17.06.2010. a vastu võetud uus liiklusseadus, mille järgi ei pea isik juhiloa kehtivuse kaotamise korral sooritama juhiloa vahetamiseks liiklusteooria- ja sõidueksamit, kui juhiloa kehtivuse kaotamisest pole möödunud viis aastat. Paraku lükkas aga Riigikogu 23.12.2010. a uue liiklusseaduse jõustumisaja poole aasta võrra edasi. Viimasest johtuvalt jooksis Teie kavatsus vahetada 2011. a alguses Teie 03.08.2009. a kehtivuse kaotanud juhiluba uue juhiloa vastu liiklusteooria- ja sõidueksamit sooritamata, liiva. Sellega seoses tõstatasitegi minu ees küsimuse, kas seadusandja on 17.06.2010. a vastu võetud uue liiklusseaduse jõustumise edasilükkamisel järginud õiguspärase ootuse põhimõtet.

Kahjuks pean Teile vastupidiselt Teie arvamusel teatama, et **ma ei pea 01.01.2011. a jõustunud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse § 4 lõiget 1 ehk sätet, mis lükkas edasi 17.06.2010. a vastu võetud liiklusseaduse jõustumise, põhiseadusvastaseks.** Põhjendan oma seisukohta järgnevalt.

Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) §-st 10 tuletatava õiguspärase ootuse põhimõtte sisuks on tagada õiguskorra stabiilsust ehk kindlust kehtestatud normide püsijäämise suhtes¹.

¹ RKPJKo 02.12.2004. a, nr 3-4-1-20-04, p 12.

Riigikohtu sõnul tuleneb õiguspärase ootuse põhimõttest küll nõue, et igaüks peab saama kujundada oma elu mõistlikus ootuses, et õiguskorraga talle antud õigused ja pandud kohustused püsivad stabiilsetena ega muutu rabavalt ebasoodsas suunas,² ent sellest ei saa siiski teha järeldust nagu isikute õiguste piiramine või soodustuste lõpetamine oleks üldse lubamatu.³ PS § 10 järgi on isiku õiguspärasest ootust rikutud siis, kui isik on hakanud talle õigusaktiga antud subjektiivset õigust realiseerima või on hakanud kulgema soodsa õigusjärelmi tingimuseks olev tähtaeg, kuid seejärel käitub avalik võim isikuga sõnamurdlikult ning muudab isiku jaoks olukorda halvemaks, kuigi avalik huvi ümberkorralduse järele isiku mõistlikku ootust õigusliku olukorra püsimisse üles ei kaalu. Seega lubab põhiseadus seadusandjal õigussuhteid vastavalt muutunud oludele ümber kujundada ning seda tehes halvendada mõnede ühiskonnaliikmete olukorda.⁴

Selleks, et hinnata 01.01.2011. a jõustunud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse § 4 lg 1 kooskõla õiguspärase ootuse põhimõttega, tuleb kõigepealt teha kindlaks, kas see säte andis isikule subjektiivse õiguse. Kui vastus sellele küsimusele on eitav, ei saa rääkida isiku õiguspärase ootuse rikkumisest, mistõttu edasine analüüs Teie tõstatatud küsimuses on nähtuvalt eespool esitatust ebavajalik.

Järgnevalt analüüsingi, kas 17.06.2010. a vastu võetud uus liiklusseadus andis isikule subjektiivse õiguse.

Riigikogu võttis uue liiklusseaduse vastu 17.06.2010. a ning sätestas selle § 129 lõikes 4, et kui isik ei ole vahetanud juhiluba viie aasta jooksul selle kehtivuse tähtaja möödumisest arvates, saab mootorsõiduki juhtimisõiguse taastada juhul, kui ta sooritab edukalt liiklusteooria- ja sõidueksami. Selline õigus vahetada kehtivuse kaotanud juhiluba kehtiva vastu liiklusteooria- ja sõidueksamit sooritamata viie aasta jooksul arvates juhiloa kehtivuse tähtaja möödumisest, laienes uue liiklusseaduse § 264 lg 4 järgi ka isikule, kelle juhiloa kehtivuse tähtaeg oli uue liiklusseaduse jõustumise hetkel möödunud. Uus liiklusseadus pidi esialgselt jõustuma 01.01.2011. a, ent 23.12.2010. a otsustas seadusandja liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse § 4 lg 1 sätestamise teel lükata uue liiklusseaduse jõustumisaeg poole aasta võrra edasi. Seega pole 17.06.2010. a vastu võetud uus liiklusseadus, mis annaks kõikidele isikutele õiguse vahetada kehtivuse kaotanud juhiluba uue juhiloa vastu liiklusteooria- ja sõidueksamit sooritamata, kui kehtivuse kaotanud juhiluba vahetatakse välja viie aasta jooksul alates selle kehtivuse kaotamisest, kordagi veel kehtinud.

Subjektiivse õiguse saab anda üldjuhul vaid kehtima hakanud õigusakt. Uus liiklusseadus, mis sisaldab sätet, mille järgi saab vahetada kehtivuse kaotanud juhiluba uue juhiloa vastu liiklusteooria- ja sõidueksamit sooritamata, kui kehtivuse kaotanud juhiluba vahetatakse välja viie aasta jooksul alates selle kehtivuse kaotamisest, aga pole kehtima hakanud. Sellest tulenevalt pole saanud ka kellelgi tekkida subjektiivset õigust vahetada oma kehtivuse kaotanud juhiluba välja liiklusteooria- ja sõidueksamit sooritamata viie aasta jooksul arvates juhiloa kehtivuse kaotamisest. Kuna subjektiivset õigust pole uue liiklusseaduse alusel tekkinud, pole minu hinnangul seadusandjal olnud võimalik õiguspärase ootuse põhimõtet rikkuda.

² RKPJKo 02.12.2004. a, nr 3-4-1-20-04, p 13.

³ RKPJKo 02.12.2004. a, nr 3-4-1-20-04, p 14.

⁴ RKPJKo 02.12.2004. a, nr 3-4-1-20-04, p 14.

Eespool toodu põhjal olengi seisukohal, et 01.01.2011. a jõustunud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse § 4 lg 1 on põhiseaduspärane.

Täna Teid veel kord pöördumise eest.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Teadmiseks: majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

Kärt Muller
e-post: kart.muller@oiguskantsler.ee